

BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM

ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC

TÊN ĐỀ TÀI: *Nghiên cứu, đề xuất hệ thống giải pháp
nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng tham gia BHXH ở Việt Nam*

Chủ nhiệm đề tài: TS. Dương Xuân Triệu
Thư ký đề tài: CN. Nguyễn Tiến Quyết

Hà Nội - năm 2003

5168
6/4/05

MUC LUC

Phân mở đầu.....	3
Chương I - Một số vấn đề chung về quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội ở Việt Nam. Kinh nghiệm của một số nước trên thế giới.	9
I- Khoa học quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua một số công cụ quản lý ở Việt Nam.	9
1- Khái luận về công cụ quản lý nhà nước đối với Bảo hiểm xã hội:	9
2- Xem xét đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua công cụ quản lý nhà nước là các chế định của pháp luật.	11
3- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế qua công cụ pháp luật.....	14
4- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua các chế định pháp luật điều chỉnh quan hệ thu nộp Bảo hiểm xã hội.	17
II- Khoa học quản lý sự nghiệp Bảo hiểm xã hội thông qua công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội và phiếu khám chữa bệnh.....	25
1- Sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội và Phiếu khám chữa bệnh được điều chỉnh bằng các chế định pháp luật.	26
2- Khoa học quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội và phiếu khám chữa bệnh.....	28
III- Kinh nghiệm quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội ở một số nước trên thế giới.	32
1- Sử dụng thẻ bảo hiểm xã hội để quản lý người lao động ở Mỹ.....	33
2- Tương tự các nước khác như:.....	36
3 - Một phương thức khác dùng để quản lý đối tượng tham gia BHXH là dùng tài khoản cá nhân như Philippin, Malaysia.....	37
Chương II- Thực trạng công tác quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội của Bảo hiểm xã hội Việt Nam trong thời gian qua.	40
I- Thực trạng cấp, quản lý và sử dụng sổ Bảo hiểm xã hội trong giai đoạn vừa qua.....	40
1- Phân tích thực trạng thông qua các điều kiện, căn cứ, phương pháp, qui trình cấp sổ Bảo hiểm xã hội	40
2- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua kết quả cấp sổ Bảo hiểm xã hội trong giai đoạn vừa qua:	52
3. Thực trạng sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội.	55
4. Đánh giá thực trạng sử dụng công cụ là sổ Bảo hiểm xã hội trong việc quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thời gian qua.	58
II- Thực trạng cấp, quản lý và sử dụng phiếu khám chữa bệnh trong giai đoạn vừa qua.	59
1- Phân tích thực trạng thông qua các điều kiện, căn cứ, phương pháp và qui trình cấp phiếu khám chữa bệnh.	59

2- Thực trạng quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm y tế thông qua kết quả cấp phiếu khám chữa bệnh trong giai đoạn vừa qua.....	65
3- Thực trạng quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm y tế bằng Phiếu khám chữa bệnh trong giai đoạn vừa qua:	67
III- Những vấn đề đã đạt được, hiệu quả đem lại về mặt lý luận và thực tiễn của việc sử dụng công cụ là sổ Bảo hiểm xã hội và Phiếu khám chữa bệnh trong quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế thời gian qua	69
1-Những vấn đề đã đạt được, hiệu quả đem lại về mặt lý luận cũng như thực tiễn của việc sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội, phiếu khám chữa bệnh:	69
2- Những hạn chế, tồn tại cần khắc phục:.....	71
Chương III: một số định hướng và giải pháp hoàn thiện công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội là sổ Bảo hiểm xã hội và phiếu khám chữa bệnh.....	75
I- Mục tiêu và định hướng hoàn thiện công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:	75
1- Mục tiêu hoàn thiện công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:	75
2- Định hướng hoàn thiện các công cụ quản lý Bảo hiểm xã hội:.....	76
II - Một số giải pháp nhằm hoàn thiện sổ Bảo hiểm xã hội và phiếu KCB.	80
1- Giải pháp hoàn thiện về công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:	80
2- Giải pháp kiện toàn về hình thức của công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.	80
3- Giải pháp kiện toàn về nội dung của công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:	81
4- Giải pháp hoàn thiện phương thức quản lý của công cụ trong quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.	83
5- Giải pháp hoàn thiện phương thức sử dụng của công cụ trong quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.	85
6- Giải pháp sử dụng công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội bằng công nghệ thông tin.....	88
7- Hoàn thiện quy trình giải quyết chế độ Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế nhằm nâng cao hiệu quả công cụ quản lý.....	89
8- Giải pháp nâng cao năng lực, hiệu quả quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội của hệ thống Bảo hiểm xã hội Việt Nam:.....	91
Phần Kết Luận.....	93
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95

PHẦN MỞ ĐẦU

1- SỰ CẦN THIẾT CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU.

Trong công cuộc đổi mới toàn diện về kinh tế, Đảng và Nhà nước luôn quan tâm đến người lao động thuộc các thành phần kinh tế, hoạch định những chính sách xã hội trong đó có chính sách về Bảo hiểm xã hội phù hợp với điều kiện kinh tế của đất nước từng giai đoạn, từng thời kỳ. Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX đã nêu: *Thực hiện các chính sách xã hội bảo đảm an toàn cuộc sống mọi thành viên cộng đồng, bao gồm BHXH đối với người lao động thuộc các thành phần kinh tế [1.106]...Các chính sách xã hội được tiến hành theo tinh thần xã hội hoá, đề cao trách nhiệm của chính quyền các cấp, huy động mọi nguồn lực trong nhân dân và sự tham gia của các đoàn thể nhân dân, các tổ chức xã hội [1.108].*

Bảo hiểm xã hội Việt Nam với chức năng thực hiện chính sách Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế (*sau đây gọi chung là Bảo hiểm xã hội*) và quản lý quỹ Bảo hiểm xã hội. Đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội ngày càng được mở rộng, bao gồm những người lao động làm việc theo hợp đồng lao động có thời hạn từ đủ 03 tháng trở lên và hợp đồng lao động không xác định thời hạn trong các doanh nghiệp, cơ quan, tổ chức và cả hộ sản xuất, kinh doanh cá thể, tổ hợp tác.. theo qui định của Chính phủ tại Nghị định số 01/2003/NĐ-CP ngày 09/01/2003 về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Điều lệ Bảo hiểm xã hội ban hành kèm theo Nghị định số 12/CP ngày 26/01/1995 của Chính phủ. Đối tượng tham gia Bảo hiểm y tế bắt buộc và tự nguyện đa dạng có ở tất cả các đơn vị, cơ quan, tổ chức; thuộc mọi loại hình sản xuất kinh doanh, trong các tầng lớp dân cư thành thị, nông thôn, vùng núi, hải đảo; người nghèo...

Việc quản lý đối tượng tham gia BHXH, BHYT là một nhiệm vụ hết sức quan trọng và phức tạp. Để thực hiện được cần có một hệ thống các công cụ quản lý đồng bộ, từ khâu quản lý đối tượng bắt đầu tham gia BHXH, BHYT;

quản lý theo dõi trong suốt quá trình thu nộp BHXH đến việc giải quyết và chi trả các quyền lợi về chế độ BHXH của từng đối tượng tham gia BHXH. Có thể nói, thời gian qua chúng ta chưa xây dựng được các giải pháp đồng bộ để quản lý, chính vì vậy, việc nghiên cứu, đề xuất hệ thống giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng tham gia BHXH ở Việt Nam là hết sức cần thiết. Ban Chủ nhiệm đề tài nhận thức được những yêu cầu bức xúc đó và đã lựa chọn đề tài "***Nghiên cứu, đề xuất hệ thống giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng tham gia BHXH ở Việt Nam***".

Đây là đề tài khoa học mang tính ứng dụng nhằm góp phần tăng cường hơn nữa công tác quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội, không chỉ hiện tại mà còn đề xuất những giải pháp nhằm đáp ứng được yêu cầu phát triển của hệ thống Bảo hiểm xã hội trong các thời kỳ tiếp theo, phù hợp với sự vận động phát triển về kinh tế - xã hội của đất nước .

II- MỤC TIÊU, PHẠM VI NGHIÊN CỨU.

1- Mục tiêu nghiên cứu: Trên cơ sở những nhận thức về khoa học cũng như thực tiễn, đánh giá thực trạng công tác quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội và Bảo hiểm y tế ở Việt Nam hiện nay. Từ đó nghiên cứu đề xuất giải pháp hoàn thiện nhằm nâng cao hiệu quả công tác quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.

2- Phạm vi nghiên cứu: Nội hàm của quản lý đối tượng tham gia BHXH rất phong phú, do điều kiện có hạn đề tài tập trung vào việc phân tích, đánh giá, nghiên cứu, đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý đối tượng tham gia BHXH *thông qua công cụ quản lý là sổ BHXH và phiếu KCB BHYT.*

III- PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.

Đề tài được nghiên cứu dựa trên phương pháp nghiên cứu lịch sử, thống kê, tổng hợp và phân tích hệ thống từ đó đưa ra những khuyến nghị, giải pháp.

IV- NỘI DUNG NGHIÊN CỨU.

Với phạm vi nghiên cứu nêu trên, ngoài phần mở đầu và phần kết luận, đề tài được kết cấu thành 03 chương như sau:

CHƯƠNG I- MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI Ở VIỆT NAM. KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI.

I- KHOA HỌC QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI THÔNG QUA MỘT SỐ CÔNG CỤ QUẢN LÝ Ở VIỆT NAM.

1- Khái luận về công cụ quản lý nhà nước đối với Bảo hiểm xã hội:

2- Xem xét đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua công cụ quản lý nhà nước là các chế định của pháp luật.

3- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế qua công cụ pháp luật.

4- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua các chế định pháp luật điều chỉnh quan hệ thu nộp Bảo hiểm xã hội

II- KHOA HỌC QUẢN LÝ SỰ NGHIỆP BẢO HIỂM XÃ HỘI THÔNG QUA CÔNG CỤ QUẢN LÝ LÀ SỔ BẢO HIỂM XÃ HỘI VÀ PHIẾU KHÁM CHỮA BỆNH.

1- Sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội và Phiếu khám chữa bệnh được điều chỉnh bằng các chế định pháp luật.

2- Khoa học quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội và phiếu khám chữa bệnh

III- KINH NGHIỆM QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI.

CHƯƠNG II- THỰC TRẠNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI CỦA BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM TRONG THỜI GIAN QUA.

I- THỰC TRẠNG CẤP, QUẢN LÝ VÀ SỬ DỤNG SỔ BẢO HIỂM XÃ HỘI TRONG GIAI ĐOẠN VỪA QUA.

1- Phân tích thực trạng thông qua các điều kiện, căn cứ, phương pháp, qui trình cấp sổ Bảo hiểm xã hội .

2- Quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội thông qua kết quả cấp sổ Bảo hiểm xã hội trong giai đoạn vừa qua:

3. *Thực trạng sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội.*

II- THỰC TRẠNG CẤP, QUẢN LÝ VÀ SỬ DỤNG PHIẾU KHÁM CHỮA BỆNH TRONG GIAI ĐOẠN VỪA QUA.

1- *Phân tích thực trạng thông qua các điều kiện, căn cứ, phương pháp và qui trình cấp phiếu khám chữa bệnh.*

2- *Thực trạng quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm y tế thông qua kết quả cấp phiếu khám chữa bệnh trong giai đoạn vừa qua.*

3- *Thực trạng sử dụng công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm y tế bằng Phiếu khám chữa bệnh trong giai đoạn vừa qua.*

III- NHỮNG VẤN ĐỀ ĐÃ ĐẠT ĐƯỢC, HIỆU QUẢ ĐEM LẠI VỀ MẶT LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG CÔNG CỤ LÀ SỔ BẢO HIỂM XÃ HỘI VÀ PHIẾU KHÁM CHỮA BỆNH TRONG QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI, BẢO HIỂM Y TẾ THỜI GIAN QUA

1- *Những vấn đề đã đạt được, hiệu quả đem lại về mặt lý luận cũng như thực tiễn của việc sử dụng công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội, phiếu khám chữa bệnh.*

2- *Những hạn chế, tồn tại cần khắc phục.*

CHƯƠNG III: MỘT SỐ ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN CÔNG CỤ QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI LÀ SỔ BẢO HIỂM XÃ HỘI VÀ PHIẾU KHÁM CHỮA BỆNH.

I- MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG HOÀN THIỆN CÔNG CỤ QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI:

1- *Mục tiêu hoàn thiện công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.*

2- *Định hướng hoàn thiện các công cụ quản lý Bảo hiểm xã hội.*

II - MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM HOÀN THIỆN SỔ BẢO HIỂM XÃ HỘI VÀ PHIẾU KCB

1- *Giải pháp hoàn thiện về công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:*

2- Giải pháp kiện toàn về hình thức của công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.

3- Giải pháp kiện toàn về nội dung của công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội:

4- Giải pháp hoàn thiện phương thức quản lý của công cụ trong quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.

5- Giải pháp hoàn thiện phương thức sử dụng của công cụ trong quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội.

6- Giải pháp sử dụng công cụ quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội bằng công nghệ thông tin.

7- Hoàn thiện quy trình giải quyết chế độ Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế nhằm nâng cao hiệu quả công cụ quản lý

8- Giải pháp nâng cao năng lực, hiệu quả quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội của hệ thống Bảo hiểm xã hội Việt Nam

PHẦN KẾT LUẬN

Để nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội cần thiết phải tăng cường, kiện toàn các công cụ quản lý, trong đó công cụ quản lý là sổ Bảo hiểm xã hội, Phiếu KCB phải từng bước được đổi mới và hoàn thiện hơn nữa, đồng thời các yêu cầu về qui trình quản lý, qui trình giải quyết chính sách chế độ về Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế cũng cần được đổi mới, hiện đại hoá công tác quản lý bằng công nghệ tin học phù hợp với tốc độ phát triển khoa học kỹ thuật chung nhằm đáp ứng được yêu cầu cải cách hành chính Nhà nước, từng bước hoàn thiện và đưa chính sách Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế của Đảng và pháp luật của Nhà nước vào cuộc sống xã hội.

Bám sát mục đích nghiên cứu đã đề ra là tìm ra những cơ sở lý luận và thực tiễn, đề ra những giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng tham gia Bảo hiểm xã hội ở Việt Nam đáp ứng yêu cầu trong công tác quản lý thu cũng như trong lĩnh vực giải quyết chế độ Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế cho

người đối tượng. Đề tài nghiên cứu mang tính khoa học ứng dụng trong thực tế để góp phần nâng cao hiệu quả quản lý đối tượng trong quản lý thu và giải quyết chế độ Bảo hiểm xã hội, Bảo hiểm y tế cải cách thủ tục hành chính không chỉ trong hệ thống Bảo hiểm xã hội Việt Nam, mà còn cả đơn vị sử dụng lao động và người lao động trong quá trình hoạt động, tham gia Bảo hiểm xã hội; phù hợp với sự vận động phát triển đi lên trong tiến trình đổi mới kinh tế - xã hội của Đất nước theo đường lối của Đảng trong thời kỳ mới.

CHƯƠNG I - MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI Ở VIỆT NAM. KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI.

I- KHOA HỌC QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BẢO HIỂM XÃ HỘI THÔNG QUA MỘT SỐ CÔNG CỤ QUẢN LÝ Ở VIỆT NAM.

1- Khái luận về công cụ quản lý nhà nước đối với Bảo hiểm xã hội:

Bảo hiểm xã hội trước hết là một chính sách xã hội của nhà nước, vì vậy Nhà nước có vai trò đặc biệt trong hoạt động của Bảo hiểm xã hội.

Thông qua chức năng lập pháp của mình, nhà nước ban hành các đạo luật về Bảo hiểm xã hội. Đạo luật về Bảo hiểm xã hội là chế định lâu dài, được xem là những nguyên tắc, những nội dung cơ bản, định hướng cho các hoạt động Bảo hiểm xã hội.

Với chức năng hành pháp, Nhà nước xây dựng các chính sách, chế độ và các văn bản qui phạm pháp luật dưới luật để hướng dẫn, tổ chức thực hiện pháp luật.

Thông qua chức năng tư pháp, Nhà nước thực hiện bảo trợ tư pháp, tạo ra sự bình đẳng, công bằng trong quá trình thực hiện Bảo hiểm xã hội; đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp cũng như nghĩa vụ của các bên tham gia Bảo hiểm xã hội.

Để quản lý nhà nước về Bảo hiểm xã hội, cần có một hệ thống các công cụ quản lý. Hệ thống công cụ quản lý đó phải đảm bảo đáp ứng, phù hợp với điều kiện, yêu cầu và trình độ quản lý của các cơ quan quản lý nhà nước ở mỗi giai đoạn, mỗi thời kỳ; nó được thể hiện và đảm bảo thực hiện ở tất cả mọi lĩnh vực, mọi khu vực thuộc các cấp, các cơ quan chức năng của Nhà nước. Hệ thống công cụ quản lý nhà nước về Bảo hiểm xã hội có thể được khái quát bao gồm:

- Hệ thống các văn bản qui phạm pháp luật của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành. Hệ thống văn bản qui phạm pháp luật là công cụ cưỡng chế, điều chỉnh hành vi của các chủ thể liên quan trong việc thực hiện các chính sách chế độ về Bảo hiểm xã hội. Đó là những điều luật, những qui định về Bảo